

Recenzii

avut mai mult o valoare simbolică; votul în cadrul unui sinod a fost în principiu determinat de poziția liderului delegației; nesemnarea unei decizii conciliare de către un episcop anume nu a afectat rezultatul final al sinodului.

Interviul cu Mitropolitul K. Ware, realizat de Michael R. Heinlein pentru un site, cuprinde impresiile interviuatului despre Sinodul din Creta. Cele mai importante afirmații ale mitropolitului Kallistos, în opinia mea, sunt: când a auzit că patru Biserici Ortodoxe nu vor participa la sinod, a fost de părere că acesta ar trebui amânat, dar acum crede totuși că decizia Patriarhului Ecumenic de a ține totuși sinodul a fost una corectă (p. 126); la întrebarea dacă Sinodul ar fi putut avea parte de un proces mai lung, Mitropolitul a răspuns: ”Ar fi putut fi. Dar ei ar fi presat pentru o întâlnire peste trei ani, sau așa ceva. Și probabil că Biserica României va juca un rol important aici. Biserica României nu ia poziție partinică față de orice conflict între Constantinopol și Moscova. Iar Biserica României, trebuie amintit acest lucru, este, după Rusia, cea mai mare Biserică Ortodoxă. Într-adevăr, dacă lăsăm de-o parte Ucraina, Biserica României este mai mare decât însăși Patriarhia Moscovei din Rusia. Și astfel românii ar putea foarte posibil să joace un rol mediator important ... ei chiar au sugerat ca viitorul Sfânt și Mare Sinod ar trebui să se țină în România. Este important să avem o astfel de invitație pentru că sinoadele de acest fel sunt foarte scumpe ... Dar Biserica României ar fi capabilă să suporte costurile de a avea grijă de trei sute și cincizeci de episcopi flămânzi vreme de unsprezece zile!” (p. 130).

În orice caz volumul acesta merită citit și analizat de către orice teolog ortodox pentru că se ocupă de o chestiune de o asemenea actualitate precum Sinodul din Creta și despre solidaritate în general. Opiniile formulate sunt diverse și uneori contrare, fapt firesc pentru un volum colectiv care se ocupă de o chestiune asupra căreia toți ortodocșii sunt chemați să reflecteze.

Pr. Conf. Dr. Habil. Daniel BUDA, Sibiu/Geneva

Pr. Constantin NECULA, Pr. Eugen RĂCHITEANU, *Chipul Slavei Tale Celei Negrăite. Scurte cateheze estetice, Edizioni Citta di Vita, Firenze, 2018, 264 pg.*

Ne aflăm dinaintea celei dintâi cărți de cateheze estetice, cu un adânc substrat de dialog uman și intercreștin- evit voit cuvântul ecumenic, care irită mult în ultima vreme, în care s-au angajat doi oameni, preoți creștini, colegi în una dintre cele mai cunoscute redacții de revistă teologică din lumea franciscană, *Citta di Vita* de la Florența, chipul public al unei familii duhovnicești și artistice, istorice a Bisericii Catolice, Basilica *Santa Croce* din Florența. Volumul este gândit exact ca un jurnal de dialog. În *Introducere în povestea unei cărți...* cei doi consemnează: „Cele ce veți citi sunt rândurile unui dialog, nemarcat ca atare dar intuibil, între prieteni, despre *Icoană și Artă Sacră*. Între un specialist, Părintele Eugen Răchiteanu, un franciscan român, azi director ale Revistei și Editurii *Città di Vita* din Firenze (Italia) dar și un bun cunoscător al tradiției iconografice Răsăritene și un preot ortodox, Pr. Constantin Necula, universitar și misionar deopotrivă, specialist în domeniul catehetic și omiletic. De aceea cartea vă va părea, pe alocuri, inegală. Pentru că așa au gândit discursul lor legat de preocupările legate de icoană și artă

sacră, de comunicare și reflecție a vieții liturgice și comunitare în domeniul iconografiei. Titlul inițial al construcției catehetice a cărții nu-l mai știm. A fost topit în dorința autorilor de a scrie un gând către împreună-trăitorii veacului acestuia care socotesc creștinismul vinovat inclusiv de distorsiunea de iconologie în care ne zbatem. (pg 11)” continuând cu aceste gânduri: „De aceea am propus o lectură a iconografiei în lumina zorilor Învierii. Pentru aceia care nu sunt obișnuiți cu textul liturgic a Bisericii Ortodoxe, trebuie să le spunem că titlul ca atare, „Chipul Slavei Tale celei negrăite...” este un fragment din troparele ce însoțesc Binecuvântările Învierii din slujba Înzmormântării: „Chipul Slavei (Măririi) Tale celei negrăite sunt, deși port rănile păcatelor; miluiește zidirea Ta, Stăpâne, și o curățește cu îndurarea Ta; și moștenirea cea dorită dăruiește-mi, făcându-mă pe mine iarăși cetățean Raiului”¹⁰. Departate de a fi un îndemn la plângere necuprinsă în cuvinte, și acest text, ca întreaga construcție a slujbei Înzmormântării poartă cu sine icoana Învierii, a nădejzii fără sfârșit în Venirea Mântuitorului, o Parusie așteptată și la a cărei dinamică Biserica se racordează și se raportează mereu. De unde și ideea propriu-zisă a pelerinajului ca efort de cunoaștere a lui Dumnezeu”. (pp. 13-14). Din această cordialitate în cercetare sau desprins capitolele: *Semnificația Artei Sacre în istoria creștinismului* (Icoana, istoricitate și metaistorie; Ființa icoanei, Chipul Slavei celei negrăite, Icoana- veridicitatea canonică. Icoana, transfigurarea lemnului, Icoana, răspunsul estetic al ascezei, pp. 31-87), *Întruparea lui Cristos Isus, temeiul dumnezeiesc al icoanei* (Întruparea icoanei, Fundamentare biblică, Fundamentarea în gândirea teologică, Fundamentele unei teologii franciscane, Fundamentare biblică, Fundamentări teologice, Fundamentarea teologiei iconografice franciscane, pp.89-138), *Dimensiunea catehetică a icoanei* (Icoana- Cateheză în imagini, în secolele I-VII D.Cr, Iconoclasmul și cristalizarea teologiei icoanei, Evoluția artei iconografice în secolele IX-XVI, Artă sacră din secolul al XVII-lea până în modernitate, Principiile unei reconstrucții a catehezei legate de icoană, pp. 139- 196), *Taina Slujirii- Slujirea Tainei. O iconografie a spălării picioarelor și a Cinei de Taină* (Iconografia Spălării picioarelor, Reprezentarea Cinei celei de Taină în spațiul bizantin, L’Ultima Cena/ Ultima Cină de Leonardo da Vinci între artă, simbolism și sacru, pp. 197-240). Iconografiei dezbătute îi este așezată la îndemână frumusețea textului liturgic ortodox, meditația duhovnicească propusă ca formă de analiză estetică asupra icoanei. Calitatea cărții este dată și de o importantă calitate a imaginii, iconologia aleasă de autori fiind de mare calitate și propusă în acord cu frumusețea efortului lor de a dialoga asupra

¹⁰ Nota autorilor, care caută tocmai echilibrul informal ortodox-catolic, propune acest text (nota M. Iosu): „Rânduiala Înzmormântării Mirenilor”, în *Aghiasmatar* cuprinzând slujbe, rânduiele și rugăciuni săvârșite de preot la diferitele trebuințe din viața creștinilor, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București 2002, p. 219. Cercetând după aflarea textului, remarcăm existența lui, fără alte modificări decât echivalarea cuvintelor, „slavă” cu „mărire” și „miluire” cu „îndurare” în *Euhologhion sau Molitvelnic* cuprinzând rânduiala Sf. Taine precum și alte slujbe și rugăciuni la toată trebuința credincioșilor (cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului D.D. Alexandru Nicolescu, Arhiepiscop și Mitropolit de Alba-Iulia și Făgăraș, Blaj, Tipografia Seminarului Arhidiecezan, 1940, p. 142 col. 2.

Recenzii

frumuseții întrupate. Pentru teologia românească efortul celor doi autori devine un semnal că putem să aflăm puncte și poduri de viață creștină pentru unitatea Bisericii în Hristos.

Pr. Lect. Dr. Mihai Iosu